

Tartalom: Urbéri javallat, (Somogyi Antal) 143. l. Szellemzálog, (Taraczki.) 148. l.

Urbéri javallat.

(Végzet.)

§. 3. Az erdőről.

a) Ha valamely helyen szántóföld vagy rét helyett erdőréssz adatott a' jobbágytelki állomány kiegészítésére, ott a' jobbágyok az ilyen erdőt minden megszorítás nélkül tetszésük szerint használhatják úgy, mint bármely más állományi illetőséget.

b) A' hol az állományon kívül akár az egész jobbágyágnak akár egyes jobbágyoknak külön saját (privat) erdejük van, azt tetszésük szerint szabadon használhatják a' földesúr tökéletes kizártával.

c) A' hol pedig a' jobbágyoknak illyes telki állományba adott, vagy különös erdejük nincsen, ott a' földesúr erdejéből sem tűzi sem épületi sem kereskedésre való fát, sem makoltatást, sem gubacs, vagy vadgyümölcszedést, vagy bármilylly egyéb használatot nem követelhetnek, akár voltak addig használatában akár nem.

E' c) alatti pont tán ismét igen keménynek fog tetszeni, de nézetem szerint igazságos. Mert 1-o mi okon követelhet olly jobbágy, ki telki állományát kikapta, csak azért mert erdős helyen lakik, hol könnyebben kapja a' fát, több jóvazatot, mint más jobbágy, ki fa nélkül szűkölködő vidéken lakik? Tartozása csak annyi mint a' másiknak; nincs tehát ok bővebb dotatiójára. 2-o A' földesúr olly erdőjét, miből eddig tűzi vagy épületi fát, avvagy egyéb jóvazatot enge-

dett a' jobbágyoknak, az 1-ső rész 9-dik címje szerint tetszése szerint használhatja, tehát ki is irthatja, és akkor a' jobbágy nem kap semmit. Már mi ok van arra, hogy a' földesúr, ki erdőjét conserválja, abból másnak kénytelen legyen valamely jóvazatot engedni? míg más ki az erdőt elpusztította, vagy kiirtván másképp használja, semmivel sem köteles.

§. 4. A' nádlásról.

a) A' hol a' jobbágyoknak az állományi telkeken fölül külön saját nádasuk vagy van, azt akár mint nádat, akár, ha kizsártják, mint rétet vagy földet tetszésük szerint használhatják a' földesúr kizártával.

b) A' hol pedig a' jobbágyoknak illyes különös nádasuk nincsen, ott az uraságeből semminemű jóvazatot nem követelhetnek, akár voltak ez előtt használatában akár nem. (Hasonló okokból, mint a' mellyeket az előbb §. c) pontjánál előadtunk.)

§. 5. A' határon kívüli jóvazatokról.

Jelen czikk minden rendeletei a' határon küli jóvazatokra is kiterjesztetnek.

§. 6. Ha a' földesúr valamely jobbágyot jóvazatában háborgatna, a' jobbágy a' háboritástól számítandó egy év alatt — a' szolgabíróhoz vagy két esküdthöz folyamodjék. Ezek pedig tartoznak őt sommás szóbeli per útján visszahelyezni, 's a' földesúrat a' netulán tett kár megtérítésében, 's egyéb okozott költségekkel elmarasztani, 's az ítéletet a' feleknek, ha kívánják, ingyen kiadni. — Az ez úton hozott ítélettel meg nem elégedőnek az urbéri út fenhagyatik. = Egy év le-

folyta után az illy sérelmek csak úrbéri úton orvosolhatók.

Várni fogják tán némellyek, hogy már a' hormérés, mészárlás, boltnyítás, halászat, madarászat, malom 's t. ef. iránt is adjak jóvallatot. De szerintem ezek nem e' helyre valók, hanem igen is más czikkbe, jelesül a' VII-ikba, mellynek szerintem mind ezen, mind más ne- meit az egyedáruságnak el kell törölni. — Minden egyedáruság által adó vették a' közönség- re, még pedig olly adó, mit egyes pol- gároknak fizet. Már pedig, azt hiszem, ideje finansziális reductiokrul is gondoskodni, an- nál inkább ideje tehát eltörölni a' közönség ál- tal egyeseknek az egyedáruság miatt fizetett adózásokat. Ha korunk szelleme megkívánja hogy a' czéhek töröltessenek el, mert egy vagy két szabó, egy vagy két varga könnyen öszve szól, és fölös áron ad gyakran rossz készítményt: úgy tán megkívánhatni azt is, hogy egy két földes- úr azon monopoliuma törültesse el, miszerint fogadójából fölös áron vegyünk gyakran rossz bort, mészárszékeiből drágán vásároljuk a' gyak- ron rossz húst, 's a' t.

VII-ik czikk.

A' jobbágytelkek 's irtások adása 's vevéséről, es a' telek állomány részeinek elzálogosításáról, 's cseréléséről.

§. 1. Minden jobbágy telkét, 's annak tar- tozmányait 's jóvazatait bárkinek eladhatja.

Az „Erdélyi órák“ című kis czikkben ki- mutatám, hogy a' jobbágytelek nem tulajdona a' földesúrnak, hanem csak az attól járó adó- zások, szolgálatok. Következve a' jobbágynek szabadságában kell állni hogy telkét, 's annak tartozmányait eladhassa.

§. 2. A' ki valamelly jobbágytelket meg- veszen, tartozik az attól járó úrbért 's közter- heket viselni.

§. 3. Minden helység tart telek könyvet, mellyben az eladás eseteiben az eladott telek a' vevő nevére által iratik.

§. 4. Minden helység tart követelkönyvet is. A' melly követelek e' könyvbe beiktattak, azok a' telken feküsznek, 's a' vevő tartozik azokat lefizetni.

§. 5. Egy helységben senki sem vehet két egész teleknél többet.

Ennek okait szinte az Erdélyi Órákban e- lőadám, 's itt ismételní fölösnek tartom.

§. 6. Az adásvevéskor az egészelket több mint két részre elosztani nem szabad, sem pedig a' belső telektől a' külső illetőségeket elszakasztani. De az irtásokat külön is szabad eladni. Az illy eladásokat is azonban a' telek könyvbe be kell iktatni.

§. 7. Az illy adásvevések a' határ sza- bályozását, 's a' tagosztást nem gátolhatják.

§. 8. Az eddig törtint zálogosítások, es cserék a' maguk erejében meghagyatnak; de a' határszabályozást, 's öszvesítést nem gátolhatják.

§. A' telekállomány részeit ezentulzálog- ba adni szabad nem lészen.

VIII-ik czikk.

Azon adózások, es szolgálatokról, mellyekkel a' jobbágyok földes- uraiknak tartoznak.

§. 1. Utászló VII-ik törvénye (decretum) 15-ik 's a' többi czikkei, mellyekben az úrbé- ri tartozások fölszámítvák, megerősitetnek.

Kívánhatunk-e a' 19-dik században nagyobb úrbéri adózásokat mint a' mellyek a' 16-dik század elején határozottak? E' kérdést tevé- m olyoknak, kikkel privát körben közölvén e' §- bani nézetemet, elégületlenséget nyilvánítanak. És a' felelet magasas mosoly, vagy hallgatás vala. Mire egyebet viszonzni nem tudok mint azt, mit Hugo Victor Triboulet által mondat némelly uraknak.

§. 2. Ezen szolgálatokon 's adózásokon fö- lül a' földesúrak jobbágyaiktól semmit sem követelhetnek. Ugyanazért

§. 3. Minden földesúri elsőbbség (jus prio- ritatis) és elővehetési jog (mások előtt vehetési

jog, *jus praemtionis*) úgy az 1ső §ban meghatározott tartozásokon kívül mindennemű szolgálattások, kényszerítések, taksáltatások, nem különben bármily kizárások, 's egyedáruságok nemei jövődre egészen, és mindenütt eltöröltetnek.

§. 4. Ha a' jobbágy valamely tartozását a' földesúr felszólítására nem teljesíti a' földesúr szolgabíróhoz, vagy két esküthöz intézze panaszát. Ezek pedig tartoznak sommás szóbeli per útján, ha a' kitétel valósul, a' jobbágyot tartozásának teljesítésére végrehajtással is szorítani, minden elmulasztott úri szolgálatért (robotért) pedig egy pengőftban elmarasztani. Illy esetben a' szolgabíró vagy esküdtek napi díjait, 's okozott költségeket az elmarasztalt tartozik fizetni. = A' meg nem elégedett félnek az úrbéri út fenhagyatik.

§. 5. Viszont ha a' földesúr a' jelen cikk 1ső §ában határozott szolgálatok, 's tartozásoknál többet venne, a' jobbágy szolgabíróhoz vagy két esküthöz folyamodjék, kik tartoznak sommás szóbeli per útján a' földesurat a' fölösön vett árának kétszeres megtérítésében, 's a' netán tett kár kipótlásában, nem különben a' napi díj, 's okozott költségek fizetésében elmarasztani, 's a' feleknek az íteletet ingyen kiadni. Ha pedig a' földesúr jelen cikk 1ső §át másodizben althágná, vagy ha 3ik §át bármely részben 's bár első izben megsértene a' kétszeres megtérítésen, vagy kárpótláson 's költségek fizetésén fölül 100 pengőftban marasztassék el szinte a' szolgabíró vagy esküdt által sommás szóbeli per útján.

IX-ik cikk.

A' jobbágyok elmozdításáról, 's a' telek elhagyásáról.

§. 1. A' jobbágy vagy úrbéri zsellér elmozdítása mindenkor úrbéri úton fog történni.

§. 2. Helye lesz az elmozdításnak a' következő esetekben:

a) ha a' jobbágy vagy úrbéri zsellér az

úrbéri 's közterheknek viselésére nyilván elégtelen. — Ha ezen elégtelenség a' jobbágy vagy zsellér tulajdon vetkéből ered, az elmozdítás azonnal megtörténhetik. Ha pedig a' jobbágy elégtelensége szerencsétlenségből (u. m. elégségtől, marhadögből, jégesöböl, 'sat.) eredt, tehetségének helyreállítására egy évi határidőt kell engedni.

b) Ha a' jelen törvény 5ik cikkének 4ik §-ában foglalt rendelet a' jobbágyra már három izben alkalmaztatott, 's azontul is jobbágyi tartozásait nem teljesíti.

§. 3. Az elmozdító ítelet kihirdetése után három hónapi határidő engedtetik az elmozdítottnak a' végre, hogy telkét eladhassa. Ha pedig ezen határidő alatt telkét el nem adta, egy hó múlva tartandó árverés hirdetik, 's a' telek eladatik. Az árából mindenek előtt a' tartozások lerovatnak, a' fenmaradó pénz pedig az elmozdítottnak átadatik.

§. 4. Ha az elmozdított jobbágy telkét mást ált nem veszi, vagy ha valamely jobbágy az elmozdítás esetén kívül is telkét elhagyja a' nélkül, hogy azt más megvette volna, 's következtetve a' telek megürül, a' helybeli előljárók tartoznak illy esetet a' szolgabírónak bejelenteni minden eredhető kárnak megtérítése terhe alatt. A' szolgabíró pedig tartozik azonnal a' megürülés okait megvizsgálni, 's vizsgálatának eredményét a' közgyűlésnek beadni. Ha ezen vizsgálatból az tet-szenek ki, hogy a' telek részben haszonvehetlenné vált, a' töle járó adózások aránylag szállitassanak le, a' megyei közügyész által indítandó per útján. Ha pedig a' vizsgálatból az látszanék, hogy az egész telek haszonvehetlen, szinte úrbéri úton töröltessék ki a' telek számából. Ha végre a' vizsgálatból az sülné ki, hogy a' telek a' földesúr kegyetlenkedése miatt hagyatott el, az illy földesúr ellen a' kegyetlenség büntetésére közkereset (*actio*) rendeltessék a' közgyűlés által. A' közgyűlés egyszersmind tartozik az illy megürülés esetét a' megyében közhírül tenni, 's ha

fél év múlva senki sem találkozni ki a meg-
írult telket áltvenné ezt a kormányzéseknek
bejelenteni, hogy országszerte közhirre tétessék.

X-ik cikk.

Az úrbéri szerződésekről.

§. 1. Azon eddig kötött szerződések, a
mellyekben határozott öszves tartozások a je-
len úrbér által szabott öszves tartozásoknál
könnyebbek, vagy legalább nem terhesbék, e-
zentul is egész erejükben meghagyatnak mind-
addig, míg a XII-ik cikkben határozott ál-
talanos megváltás nem eszközöltetik.

§. 2. Azon eddig kötött szerződések pe-
dig a mellyekben határozott öszvestartozások
a jelen úrbérieknél terhesbék, úrbéri úton fél-
re fognak tétetni, s helyettük az úrbéri bá-
nasmód behozatni.

§. 3. Az eddig történt, örökös megváltást
tárgyozó szerződések felbonthatlanok.

§. 4. Ezentul is szabad lesz akár egyes
jobbágyoknak, akár egész községeknek tarto-
zásaikat a földesúrral szabad egyezés útján
meghatározandó általános pénzüszv lefizeté-
sével megváltani. — Az illy szerződések csu-
pán tudomás végett a megye közgyűlésének
hiteles két másban beadatni fognak; a me-
gye pedig egy példányát saját levéltárába
letenni, a másikat pedig a kormányzéseknek
fölküldeni fogja.

§. 5. Egyeb úrbéri szerződéseket ezentul
az illető törvényhatóság törvényszéke előtt kell
kötni. A törvényszék tartozik a szerződési
öszves tartozásokat a jelen úrbérben szabott
öszves tartozásokkal öszve hasonlítani. Ha e-
zen egybehasonlítás után az öszves szerződé-
si föltételeket az öszves úrbéri tartozásoknál
súlyosbálnak találndja a törvényszék, a fe-
teket új egyezésre fogja utasítani. Ha pedig
az úrbérieknél könnyebbeknek, vagy legalább
nem terheseknek találja a szerződési föltéte-
leket, úgy a kötetést helybehagyja, s fölebb-
vizsgálat végett a kormányzéseknek fölterjesz-
ti. A kormányzések helybehagyása után a

szerződés azonnal teljesedésbe vétetik.

§. 6. Ha az úrbéri szerződésekben foglalt
tartozások teljesülése netán idővel lehetetlen-
né válnék, az olyanok helyébe úrbéri úton
más nem terhesb tartozások tétessenek. De a
szerződések egyéb pontjai sértetlen megtar-
tassanak.

§. 7. Az úrbéri kötések csak a követke-
ző esetekben lesznek úrbéri úton felbonthatók;

a) ha bizonyítatnék hogy erőszak úgy fé-
lelem által csigáztattak ki, ravaszság és csa-
lárdtság által szereztettek.

b) ha olyanok által köttettek, kik arra
megkivánt szerződési tehetséggel nem bírtak.

XI-ik cikk.

A határ szabályozásáról.

§. 1. Ott lesz helye a hol azt vagy a
földesúr, vagy egyik közbirtokos, vagy va-
lamelly telkes jobbágy kívánja.

§. 2. A melly helyekben jelen törvény
hozatala után háróm év elmultával sem föl-
desúr sem jobbágyok nem kezdtek meg a sza-
bályozási pert, ott az illető törvényhatóság
köz ügyésze fogja azt megkezdeni.

A szabályozás a birtokot elkülönözendi,
következve jobb gazdaságra nyújtand alkalmat,
s e fölül a jobbágyosság s földesúr közt birto-
ki viszonyok miatt eredhető visszázkodást szinte
egészen megfogja szüntetni. Kivánatos tehát hogy
mindenütt béhozassék. S azért ajánlom e §ot.

§. 3. A hol az eddig divatozott rendsze-
rint úrbéri szabályozás már történt, ott e-
zentul a szabályozás egyedül a jobbágyi le-
gelőnek s telki tartozmányoknak elkülönözése,
és a tagosztás végett újíthatatik meg. Kö-
vetkezve az előbbi szabályozás alapja s föl-
tétélei, úgy szinte az abban meghatározott
telki állományok mennyisége megtartandók.
De szabad lesz telki tartozmányokat máshe-
lyen is kiadni, csak hogy tökéletes annyit érő-
ben (aequivalensben.)

§. 4. A melly helyekben úrbéri szerződé-
sek állanak fenn, az azokban foglalt föltétek-

hez, 's elvekhez képest kell a' szabályozást végrehajtani.

§. 5. Az úrbéri szabályozással mindenütt a' tagosítást is egybe kell kötni. A' hol pedig a' hely fekvése nem engedi a' földeket réteket 's legelői illetőséget egy tagban kiadni, két, legfőlebb három tagban adassanak ki.

§. 6. A' melly közbirtokosságokban a' törvényes arány (határostály) nincs még behozva, ott azt az úrbéri szabályozással együtt kell behozni. Ezután tehát a' törvényes arány iránti pert a' szabályozásával egybekötve a' törvényszék előtt kell folytatni. De az ítélet azon része, melly az arányt illeti a' kormány-szék főlebbvizsgálata alá nem tartozik, hanem birtokon kül a' királyi táblához főlebb vihető.

§. 7. A' szabályzás előtt a' határ mérések föl, 's ezen fölméréskor az úrbéri öszveírás (IV-ik cikk.) nyomán a' jobbágytelki földek 's rétek egyenkint jegyeztessenek fel, 's ezen fölmérés hitelesítsessék meg. — A' fölmérés költségeit a' földesúr tartozik viselni, de az ahhoz megkívántató napszámokat a' jobbágyok adják. = A' felmérés után a' törvényszék által a' hely színére küldendő tagok a' dülöket, földeket, réteket osztályozzák (classificálják).

§. 8. A' fölmérés, 's osztályozás után minden jobbágyinak szántóföldekbeni, rétekbeni, 's legelőbeni illetősége egy, vagy hol ez nem lehet, két legfőlebb három tagban jeletessék ki, még pedig úgy hogy a' kiadandó föld ugyan olly mennyiségű, vagy az osztályzás szerint annyit érő legyen, mennyivel, 's minővel a' szabályozás előtt bírt. A' mennyiség kiadásánál azonban olly földek, melylyek az öszveírás óta haszonvéhetlenekké váltak, számba nem vétethetnek, hanem az illető jobbágy annyival kevesebbet kap, 's ezen körülmény az ítéletben feljegyeztetik.

§. 9. Kiadatván mindenkinek a' maga földje, rétje 's legelői illetősége, ezen szabályozás utáni állapotról földabrosz készítessék, és ezen abrosz is hitelesítsessék.

§. 10. Ugyan azon ítéletben, mellyben a'

jobbágyoknak illetőségeik kijellettetnek szabásának meg az egész jobbágyok által teendő szolgálatok is telki állományaik mennyiségéhez aránylag.

§. 11. Ha idő jártával valamelly telki állományában fogyatkozást szenvedne szolgálatinak aránylagi leszállítását kívánhatja, de új szabályozásnak azért helye nincs.

§. 12. Ha az úrbéri szabályozáskor a' számolásban vagy kimerésben hibák történtek, az illy szabályzást úrbéri uton meg kell egyes jobbágy panaszára is igazítani.

XII-ik cikk.

Az általános megváltásról

§. 1. Országos hiteltár állítatik, melly az öszves úrbériség érteken alapuló bankjegyeket ad ki olly mennyiségben, mi az úrbéri tartozásoknak mindenütti megváltására elegendő.

§. 2. Az első osztálybeli egész telek utáni tartozások megváltási díja 1000 f. p. p. a' második osztálybelieknek 900 ft p. p. a' 3-dik osztályuaknak 800 ft p. p. a' 4-ik osztályiaknak 700 ft. p. p., az 5-ik osztályuaknak 600 ft. p. p. a' 6-ik osztályiaknak 500 ft. p. p. — A' fél, negyed, nyolczad, 'sat. telek utáni tartozások megváltási díja az egész telkekéhez számtani (arithmeticus) arányban lesz.

§. 3. Minden földesúr a' törvényhatóság útján megkapja az országos hiteltárból a' jobbágy telkei utáni tartozások váltásdíját. mit megkapván, többé semmiféle úrbéri tartozást nem követelhet.

§. 4. Minden jobbágy fizeti évenként a' megváltásának díjaul adott bankjegyi pénz-öszvnek száztuli két kamatját és ezzel évenként egy ötvenedik része a' kiadott bankjegyeknek leróvatik (amortizáltatik). Következve 50 év. múlva minden tehertül, mi úrbéri tartozásainak megváltására fordítatott megszabadul a' jobbágy.

Foglalatoságom sok, időm kevés, meg fog tehát az olvasó bocsátni, hogy e' cikkbeni ter-

vem támogatására szolgáló okoknak bővebb megismerése végett Tetétleninek (Farkas Károlynak) a' Pesti Hirlap 10-dik számában „örök váltásági pénztár“ czim alatt közölt értekezésére utasítom.

Utószó 's kérelem.

Sokkal inkább érzem tehetségem gyengeségét, sem hogy ne érezném, miként jelen ajánlatomban nem kevés hibány, hibás nézet találatand. Szivesen veendem, sőt kérem az igazítást, de bátor vagyok egyszersmind mindazokat, kik akár e' tervemen igazítani, akár újat bár más renddel készíteni szándékoznak, arra felszólítani: ne terheltenének minden egyes dolgot minél rövidebb, 's világosb'szerkezettel külön pontba foglalni. Mert minél inkább szétszakasztatnak a' külön kérdések, annál könnyebb azokat egyenként megérteni, 's mind egyikre külön módosításokat vagy változásokat tenni. — Ügyekezünk eddigi incisumokkal tölt törvényszerzési írásmódunkat más nemzetek törvénykönyveinek sokkal czélszerűbb alakjához alkalmazni, — 's már evvel is sok per 's panasznak elejét veendjük.

Végül szükségesnek tartam, hogy minden pont, melly magában 's természeténél fogva nem szembetünőleg világos, támogattassék (motiváltassék.) 's a' tám okok a' törvény végén, 's külön, de megjegyezve melly czikk 's §-hoz tartoznak, a' törvénynyel együtt nyomattassanak ki. Így mindenki, de kivált a' bírók a' lehető kétségeket a' törvényhozás értelméből ('s nem önkényes magyarázattól) eloszlatják.

Somogyi Antal.

Szellemzálog.

Elbeszélve Koenig után.

Annának nem vala sok idő óta más gondolatja, mint Emilje. A' szeretett barát távol volt 's a' legkellemetlenebb munkákba keveredve. Egy régi gyárügy, melly családjának hir-

nevet 's ragyogó létet szerzett vala, atyja ki-multa után alászallott volt. Egy fukar, önző nagybátya tőkepénzbeni részét kiadatni kíváná a' gyárból mi még inkább csökkenti a' vállalatot. Szigoru leltárt kelle hát készíteni, minden kölcsönöket liquidálni, 's több efféle. Nagyon kedvetlen nyomozások jövének elő, nem minden mocskolódása nélkül a' kegyetlen nagybátyának meghalt testvére az Emil édes anyja ellen. Az ifju embernek a' legfanyarabb érzeményeket is elkelle tünni, csak hogy nagybátyja szívós gögétől család nevére, némi hasznokat és engedményeket megnyerhessen, mik őt képpessé tevék a' gyárügyet türethető lábon fentartani 's a' szerető létét biztosítani.

Jól tudá Anna, mennyit türt és tett az ő szerelmesse érette, 's közös jövendőjökért. Együtt érzett és szenvedett távoli barátjával. Egyébként is ez vala sajátsága korlátolt de mély lelkének: mindég csak valamely legközelebbit ragadni meg kizárólag, legörömebb a' bánatos szerüt, 's nem könnyen ereszteti el magát. Szülei kedvességhez, titkon mátkájához nem valának idegenséggel; de megkivánák, lenne előbb polgári helyzete.

E' bús hangolatot még más, nem messze fekvő gondok is zavarák. A' szülék házassági viszonyát nem leheté éppen boldognak mondani. Az apa merész, de egyszersmind könnyelmű lelke csak tréfálva, 's olykor még gúnyolva is, fért össze az anya szűk és aggályos lelkületével, a' nélkül, hogy tulajdonképp öszveháborodnának. Mert a' nő még mind bámulta férjében a' jeles férfit, 's ez soha sem volt közönös annak szépsége és megadása iránt. Így születék — mondhatni mint egy csudás kísérlete a' természetnek két heterogen házastársat egybeolvasztani — egy lánygyermek, Annának néneje, ki bámulatos adományképp atyja jelességeit anyja sajátságival párosítá. Fájdalom, az edény felettébb gyenge vala, melly illetén különemüt szokatlan vegyületben akara egyesíteni. A' ritka lány gazdag ötletek-és szeszélyekben, lelkes és mélyen érző, szellemi belső élete mel-

lett testi kellemeik nélkül, hamar fellőn emésztve. Közel egy éve már, midőn egy reggel halva lélék az ágyban, azon csendes szobában, melly a' kert felé nyílt, 's a' szép hegyek felé nézett. Az elhunytak kitűnő sajátságai, és szokatlan halála örök emléküvé tevék őt a' családban és számtalan baráti között. Mindazonáltal Anna még egy titkosabb emlékezést is ápolt nényje iránt. Ez ugyan is az Emil és Anna között gerjedt szerelmi viszonyt korán megtudá 's gyöngéden eszközlé. Ő kitalálta vala nemes valóját a' mindenkitől lengének tartott Emilnek 's elűzé kételyeit a' tűnődő lelkű Annának. Még a' legvégső álm előtt, mellyből szegény többé fel nem ébredé, a' két nővér, kik azon egy szobában háltak, szinte a' lelkek órájáig együtt csevegett vala Emilről 's a' jövődőről. Ez az emlékezés minden estve belé vegyült Anna lefekvéséi imájába; valahányszor ő ágyában ülve fejér hálóruháját melyén összeköté, fejkötője szalagját egybehuzá, 's a' viaszgyertyához nyult hogy kioltsa, még egyszer azon hátulso fal felé néze hol nénye aludott, 's most egy fekete selyem pamlag álla.

Még egy aggodalom szorítá Annának szívét 's a' családot. Anyjának egy nénye már évek óta elme nyavalyában szenvedett vala. Illy nemű lélekkórságok, egybekötve májbetegséggel szokottak valának az atyai ágon. Kevés idő óta a' betegség örültség hágott, úgy hogy a' már vénhedő beteget a' város örültekházába kelle vinni. Állapotja kit sem érdeklet inkább mint Annát. Ő a' legforróbb előszeretettel viseltetik e' nagynénje mint keresztányja iránt. A' szenvedő asszony komoly felkülete a' fiatal, néha busolygó lyanra már korán sajátos vonzalmat gyakorlott vala. Néhány nap óta semmiképpen nem tudá nagynénje képét kiverni fejéből.

Illy helyzetében von Anna ujjalag hirt Emilje felől. Ez magán kül vala önző; nagybátyja viséletéről fölingerelve; de még kevésbé tudá tűrni azon kedvezményeket, miket az családja tekintetéből teendő vala. Emil közel volt ahhoz a' vén fukarival minden viszonyt félbeszakítani,

's független szerencsét máshol keresni. Átkozta sorsát, miként szive választottának olly keveset képes adni, hogy az ő vele párosulás régóta hön esdeklett boldogságát bizonytalan időig tovább tűnve kell látnia.

A' csüggeteg ifjunak még sem kell vala magát kedvetlensége által ennyire lenyomatni, midőn jól tudá, milly fogékony Annának szive a' bűt még búsabbnak látni, de abban büntelen vala, hogy a' levél még kedvezőtlen órában is érkezék. Azon estve vala tuduillik ez, midőn anyjánál ama' veszedelmes özvegynő vala theán, kit férje különös parancsára, ottan ottan házában kelle látnia. E' néember nem a' legjobb hírben álla. De ha szintén elfeledhetett volna is az erényes házinő forró theája mellett minden bosszontó városi híreket; mindazáltal férjének viséletét azon nő iránt nem hagyhatá figyelem nélkül. Mert azon tréfák és szabadságok mellett, miket jó kedvében megengede magának neje ellen, boszantásai 's mellőzéseik ollyak valának, mik a' legszomorítóbbj gyanításokra adtak alkalmat. Azért soha se történt egy illyen látogatás a' nélkül, hogy vacsorakor a' legbosszúsabb szóváltások esnének. Ma is egy illy eset vala. Anna fojtott könyűkkel, kedvesének levele nyugtalan keblén, szobájába lopódzék, olvasa 's nyöge, levelezék és sirt.

Rekkenő juniusi éj vala, a' teli hold a' kerti fak lombjain rezgett, a' hársak édesen illatoztak. Nem volt egyéb hang hallható, mint az éneklő házi tücsöké. Zavart, ábrándos érzetében feledé Anna szokott estimáját, 's a' mindig olly gondosan leeresztett, sötétzöld ablakfüggönyt fölvonatá. Lelke mélyen meg volt indulva, de teste kimerült. Majd szender fogá el, 's mihelyt elalvásakor az izmok játékában rángott a' test, ott volt tüstént az álmok játéka. Úgy tetszék neki, mintha egy alak lebegne bé az ablakon a' pamlag felé. Anna fölrezezent, neki bátródék 's meredve nézett azon szegletre: egy hold sugár fekütt a' fekete pamlagon.

Máskor a' függönyt legottan leeresztette volna; most ujra tolongtak elő a' komor napi

emlékeztek; a' gondteli lélek elmerült bennök 's majd a' test is legmélyebb álomba süllyedni tetszék. — A' régi álom megújult. Egy fejér alak lebegett az ablakon a' pamlag felé. Anna nyugtalanul mozdult meg többször álmában, míg végre fölegyenesedék, 's bécsukott szemekkel ábrázatát lassan a' fekete nyughely felé fordítá.

Ott ült a' fejér alak — különös zavar gyöt-ré ez álom éber állapotot. Az imént látá a' holdsugárt; most pedig nyilván egy alak mozgott és nyúlt el előtte. — Sophia néném az, ki integ-felém! — De hiszen néném meghalt. — Nem ő nem holt meg; éppen most' bészélgést vala Annával, 's most még ottan ül és int.

Illy csodáson vegyült össze emlékezése 's álomi nézlete Annának. — Mindazát erőt vett az álom. Anna megfordult, 's leveté magáról — mindig a' szöglet felé meredten — a' selyem takarót. Lábai a' himzett éjczipőksbe csúsztak, kezével gondosan lehuzá ingét térdire. Most föl-állá az alvó, a' pamlag felé tántorga, kinyujtott karokkal. Most balkezevel a' pamlagra támaszkodék, arczával a' szöglet felé hajolva, 's jobbját görcsösen előre nyújtva, mintha kezét fogná egy mellette ülőnek.

Kiirná le a' titokteljes beszélgetést mit a' nővérek most egymással folytatának? Mit ők közösen át éltek, 's mindenszomorú viszonyait a' családnak, mind elmondák egymásnak. De azok más fényben, fentebb viszonylatokban, 's a' multtal 's jövővel titkosan egybefüggő kapcsolatban tűnnek fel. Anna hallgatá testvérének halk csudáson megnyugtató közleményeit, 's érzé anuak szerelmét mint valamely idegen illatozó balzamért saját szívébe átömleni. — Most nővé-re Emil helyzetéről is kezde szólani; megmutatá neki világosan, milly üdvös legyen rá nézve a' nagybátyja keménysége, hogy az ekkor-ig olly tett erőtlen ifiut bátor elhatározások és vállalatokra tüzelje. Nem sokára egy hasznos i-géző alkalom fogna adódni, mit ő férfias ön-érettel ragadand meg, 's Annát nőül veendi.

Illy közlemények után, mik végetlen időig tetszének tartani, főleemelkedék nővére, kinyujtá jobbját Anna felé, 's érinté ennek homlokát

és orra körül le a' szivgödörig két kiterjesztett ujjaival meghajtá fejét háromszor leirhatlanul mosolygva, 's halkan és lassudan mint egy elfutt felhőcske, tova lebegett, de még egyszer oldal-vást fordula susogván: nagynénénk is meggyó-gyult; légy megnyugodva édes Annám!

Most eltűnék. Anna összeborzadott, föleszmélt és didergett. Elálmedkodva lelé magát a' pamlagon ülve 's lábaielőtt a' tovább haladott holdsugárt. Szorongás lépé meg, 's lihegve siet-tett ágyába, magát halántékgig befödven.

Reggel egyhangulag és borús kedélylyel ült a' család a' kávézó asztalnál. Egyedül Anna volt bár nemis derült, de csudálatosan könnyebbült szivállapotban. Ekkor bényíta egy inas az örül-tekházából, 's jelentvén hogy a' mult éjjel, mindjárt tizenkettő után a' nagy néne meghalt; egy igen csendes délutánra késő estve világos eszméletre jött, 's Anna kisasszony után kér-dezkedett volna. Elmondá, miként vigasztalák őt mentől előbbi viradással, de hirtelen görcsös vonaglásoktól meglepetvén, míg orvos érkezett volna, halva maradt.

„Nagy nénénk is meggyógyult!“ Ezen szavai Sophia nénjének eszébe ötlének Annának, 's megrázkodtaták. Ő elhagyá a' szobát 's a' kertbe ment. Nem tudá megfejteti magának, miképp e' gyászhir valami olly élénk, fölvilági-tó hangulattal hatá még szívet, magát e' miatt szemrehányással illeté. Végre úgy tetszék neki, mintha utolsó szavai álomba megjelent nővére-nek amaz olly hamar teljesedésbe ment jósolat, kezesség, zálog gyanánt volnának, mi szerint az is majd megtörténend, mit Sophia Emiljéről jövendőlt vala. Kezeit egybekulcsolá, 's hálásan nézett az ég felé.

'S a' mint így összekulcsolt kezekkel jár-kálna magát és körüle mindent feledve az éj-jeli látományon andalogva, hogy még egyszer mindent visszahivjon emlékébe, mit Emil felől hallott vala, rögtön megállapodék egy perczig, mennyieleg mosolygva. Végre föleszmélt és szem-cével körül néze. Im ott állá ő a' mirtus féc-ska előtt, melyet, mint legutóbbi születés nap-ján nyert ajándékot, titkos epedés 's remény közt olly gondosan ápolá. Az első fejér virá-gok az éjszaka fakadának ki rajta.

Taraczki.